

A promotional photograph of the Pavel Haas Quartet. Four musicians—two men and two women—are posed in a historic European city square. On the left, a man in a brown jacket leans against a large, dark stone statue. Next to him, a woman in a dark purple jacket stands with her hand on a stone ledge. In the center, a woman in a dark blue double-breasted coat with a belt stands prominently. On the right, a man in a dark jacket stands with his hands in his pockets. The background shows a cobblestone street, a black street lamp, and a large stone archway. A blue violin is placed on the stone ledge in front of the man on the left.

DVOŘÁK STRING QUARTETS
G MAJOR OP. 106 & F MAJOR OP. 96 "AMERICAN"
PAVEL HAAS QUARTET

PAVEL HAAS QUARTET

Veronika Jarůšková 1st violin / 1. housle
Eva Karová 2nd violin / 2. housle
Pavel Nikl viola
Peter Jarůšek cello / violoncello

Recorded at the Rudolfinum, Prague, on June 3, 6, 29 and 30, 2010.
Recording director Jiří Gemrot, recording engineer Karel Soukeník,
sound assistant Václav Roubal

Nahráno v pražském Rudolfinu ve dnech 3., 6., 29. a 30. června 2010.
Hudební režie Jiří Gemrot, mistr zvuku Karel Soukeník, asistent zvuku Václav Roubal

Producer / producent Matouš Vlčinský

Supraphon and Pavel Haas Quartet would like to thank Borletti-Buitoni Trust
for its generous contribution, which made this recording possible.

Děkujeme nadaci Borletti-Buitoni Trust za finanční podporu, která umožnila
vznik této nahrávky.

ANTONÍN DVOŘÁK

(1841–1904)

String Quartet No. 13 in G major, Op. 106 (B. 192, 1895)
Smyčcový kvartet č. 13 G dur op. 106 (B. 192, 1895)

36:37

1 I. Allegro moderato	9:18
2 II. Adagio ma non troppo	10:13
3 III. Molto vivace	6:24
4 IV. Finale. Andante sostenuto – Allegro con fuoco	10:34

Publ.: SNKLHU, Praha 1955

String Quartet No. 12 in F major, Op. 96 "American" (B. 179, 1893)
Smyčcový kvartet č. 12 F dur op. 96 „Americký“ (B. 179, 1893)

26:26

5 I. Allegro, ma non troppo	9:35
6 II. Lento	7:14
7 III. Molto vivace	3:53
8 IV. Finale. Vivace, ma non troppo	5:33

Publ.: SNKLHU, Praha 1955

...I WOULD NEVER HAVE WRITTEN THESE WORKS JUST SO HAD I NOT SEEN AMERICA.

ANTONÍN DVOŘÁK

"...I would never have written these works just so had I not seen America." So declared Antonín Dvořák (1841–1904), after he had composed his third work during his stay overseas. Symphony No. 9, "From the New World", Op. 95, was followed by the String Quartet in F major, Op. 96, and soon after by the String Quintet in E-flat major, Op. 97. Whereas the grand symphony originated in New York, in an atmosphere of great expectation that accompanied Dvořák's arrival in the USA, the composer wrote the two subsequent chamber works in a tranquil rural milieu. Following his year-long tenure as director and professor of composition at the National Conservatory of Music in New York City, Dvořák accepted an invitation to spend his summer holidays in the village of Spillville, Iowa, mainly inhabited by Czech settlers from South Bohemia. On the third day after his arrival (on 5 June 1893), "while fishing", the composer plunged into work. Dvořák's eight-year-old son Otakar accompanied his father to the banks of the Turkey River with pleasure. He also took with him his Spillville friend Frank Kapler. The plan was clear. So as not to disturb Daddy, the boys would be fishing. Yet before they had even unpacked their fishing gear, they heard Dvořák commanding:

"So, boys, pack up that tackle of yours, we are going back home again!" He had scribbled so many notes on the cuffs of his shirt that no more could fit. Dvořák continued sketching at home, and within an incredible three days had finished. At the end of the sketch, he jotted down the words: *"I'm satisfied. It went quickly."* And in the same vein, he needed a mere two weeks to draw up the entire score. In the very same month, the quartet was performed for the first time – with the composer himself taking charge of the first violin and the other instruments played by his hosts, members of the Kovařík family. The composition received its public premiere by the superlative Kneisel Quartet on 1 January 1894 in Boston. In the same year, the piece was printed by the Berlin-based publisher Fritz Simrock. The American critics lavished it with praise: "Why didn't Dvořák come here earlier, since he can write such great music in America." Conversely, some reviewers in Germany and Bohemia wrote that the new piece was "not a little trivial", even "not well executed", and not only "in the Lento, where the touching melody is drowned in the drabness of its accompaniment". Yet Karel Hoffmann, first violin of the Czech Quartet, wrote in his memories: "In Naples, enthusiasm for the Lento

grew to such an extent that we had to repeat the movement immediately". Evidently, Dvořák had succeeded in composing his shortest quartet exactly according to his original idea: "When I was writing the quartet in 1893 in the Czech village of Spillville (1,200 miles from New York), I wanted to write for once something very melodious and simple, and I always kept Papa Haydn before my eyes. That is why it worked out so simply."

The String Quartet in F major, Op. 96, is also called the "American". This designation, however, derives neither from Dvořák nor the publisher. Starting with its first performance in Boston, the word "American" occurs in countless reviews. Similarly, European newspapers also mainly wrote about the "American" quartet. As usual, Dvořák remained aloof, declining to comment on the general opinion, perhaps with a single exception – in 1901, he wrote in the commemorative album of Oskar Nedbal's wife Josefina the four-bar viola solo from the introductory movement and laconically added above the notes: "American? quartet".

At the end of July 1895, in the middle of the summer holidays, Dvořák confided to his friend Hanuš Wihan: "Since I got

back from America, I haven't moved my pen, and so the new quartet started in New York isn't finished yet. The first movement is yet to be completed, and there is no sign of the others! Here in Vysoká, I don't want to waste my time, preferring to revel in the divine landscape!" Dvořák's compositional break would extend to several months and he only resumed work at the beginning of November. He did not link up to the commenced String Quartet in A-flat major, Op. 105, but in virtually a single breath wrote in sketches and a clean copy a new quartet in G major bearing the opus number 106. On

9 December 1895, within five weeks, he had finished the work. On the title page of the autograph score, he noted down: "*The first composition after the second return from America.*" (Immediately afterwards, he went back to the Quartet in A-flat major, which he completed in the same year, before New Year's Eve.) Dvořák had the Quartet in G major first played in private too, by the quartet association of conservatoire students. Subsequently, he went on to revise numerous details in the autograph parts and the score and sent everything to Simrock in Berlin for publication. The quartet was performed for the first time in public on Žofín island in Prague on

9 October 1896. The performance, at which the musicians already played from printed sheet music, was undertaken by the foremost ensemble of the time – the Czech Quartet, made up of Karel Hoffmann, Josef Suk, Oskar Nedbal and Hanuš Wihan. The other quartets who performed the work later on were among the very finest of their day too, yet the notion of maximum authenticity of performing Dvořák's chamber pieces remained synonymous with this very ensemble. Well aware of this was Dvořák's publisher too. Two weeks after the premiere, Suk and Nedbal wrote to Dvořák from Berlin: "Simrock borrowed from us the parts of the quartet in G major and according to them corrected all the misprints in all the parts he had in stock." One of the first to peruse the printed edition of the Quartet in G major, Op. 106, was Leoš Janáček. In an original and pertinent analysis, he primarily lauded its dramatic nature and exuberance of musical expression. Using the example of the second movement, *Adagio ma non troppo*, he showed how: "the same musical idea is each time given a different expression".

Whereas in the case of the Quartet in F major Dvořák succeeded in creating, in the best sense of the word, a popular work – a "hit" captivating at first listen,

one that audiences would want to hear again and again – as regards the Quartet in G major, many qualities are not so easily audible and remain concealed at first hearing. At the end of November 1896, following the London premiere of Dvořák's new quartet, the critics of the main dailies concurred, among other things, on the fact that repeated listening is necessary to better recognise the value of the work. This suggestion seems to be still relevant even after the lapse of more than one hundred years and, in addition, much more feasible in this day and age.

Jan Kachlík

Translation Hilda Hearne

...DIESE KOMPOSITIONEN HÄTTE ICH NIEMALS SO GESCHRIEBEN, WENN ICH AMERIKA NICHT GESEHEN HÄTTE.

ANTONÍN DVOŘÁK

„... diese Kompositionen hätte ich niemals so geschrieben, wenn ich Amerika nicht gesehen hätte.“ Dies sagte Antonín Dvořák (1841–1904), nachdem er während seines Aufenthalts jenseits des Ozeans bereits das dritte Werk vollendet hatte. Auf die Symphonie „Aus der Neuen Welt“ op. 95 waren zunächst das Streichquartett F-Dur op. 96 und sofort danach das Streichquintett Es-Dur op. 97 gefolgt. Während die großzügige Symphonie in New York in jener Atmosphäre großer Erwartung entstand, die mit Dvořáks Ankunft in den USA verbunden war, schrieb der Komponist die kammermusikalischen Werke in einem ruhigen ländlichen Umfeld. Nach einem Jahr als künstlerischer Direktor und Professor für Komposition am New Yorker National Conservatory of Music hatte Dvořák die Einladung zu einem Ferienaufenthalt in Spillville / Iowa angenommen, wo überwiegend tschechische Siedler aus Südböhmen lebten. Gleich am dritten Tag nach seiner Ankunft (5. Juni 1893) nahm der Komponist „während der Angelei“ seine Arbeit auf. Sein damals 8-jähriger Sohn Otakar begleitete den Vater bereitwillig zu den Ufern des Turkey River. Er nahm auch seinen Spillviller Freund Franta Kapler mit. Ihr Plan war klar: Um den Vater nicht zu stören, wollten sie Fische fan-

gen. Die Jungen hatten aber noch nicht einmal ihr Angelgerät ausgepackt, als sie Dvořák sagen hörten: „Also, Jungs, packt eure Sachen zusammen, wir gehen wieder heim!“ Auf die Manschetten seines Hemdes hatte der Komponist angeblich bereits so viele Noten geschrieben, dass kein Platz mehr für weitere war. Seine Skizze setzte er zuhause fort und war nach unglaublichen drei Tagen fertig. Am Ende der Skizze vermerkte Dvořák: *Ich bin zufrieden. Es ging schnell.* Auch für die Ausarbeitung der Partitur brauchte der Komponist nur zwei Wochen. Noch im Juni spielten die ersten Interpreten das Quartett: an der ersten Geige Dvořák selbst, an den übrigen Instrumenten seine Spillviller Gastgeber, Mitglieder der Familie Kovařík. Öffentlich aufgeführt wurde die Komposition erstmals am 1. Januar 1894 in Boston durch das Kneisel-Quartett, und noch im selben Jahr erschien sie bei dem Berliner Verleger Fritz Simrock im Druck. Die amerikanischen Kritiker sparten nicht an Lob: „Warum ist dieser Dvořák nicht schon früher gekommen, wenn er hier in Amerika eine solche Musik schreiben kann.“ In Deutschland und in Böhmen dagegen klang das neue Werk manchen Kritikern „nicht wenig trivial“ oder „misslungen“ – und dies nicht nur im „Lento, wo die an sich

wehmütige Melodie im Grau ihrer Begleitung ertränkt wird“. In den Erinnerungen von Karel Hoffmann, Primarius des Tschechischen Quartetts, lesen wir dagegen: „In Neapel wuchs die Begeisterung nach dem Lento derart, dass wir den Satz sofort wiederholen mussten.“ Dvořák gelang es anscheinend, sein kürzestes Quartett genau der ursprünglichen Vorstellung entsprechend zu schreiben: „Als ich dieses Quartett 1893 in der tschechischen Siedlung Spillville (1200 Meilen von New York entfernt) komponierte, wollte ich einmal etwas sehr Melodiöses und Einfaches schreiben und hatte ständig Papa Haydn vor Augen, weshalb das Ganze so einfach ausfiel.“

Das Streichquartett F-Dur op. 96 wird in der Regel „Amerikanisches Quartett“ genannt. Diese Bezeichnung stammt weder von Dvořák noch von seinem Verleger. In den Rezensionen taucht dagegen, beginnend mit der Uraufführung in Boston, das Wort „amerikanisch“ unzählige Male auf. Ähnlich schrieben auch die europäischen Zeitungen zumeist vom „amerikanischen Quartett“. Dvořák stand wie immer über den Dingen und äußerte sich nicht zu dem verwendeten Titel – vielleicht mit einer Ausnahme: 1901 trug er in das Stammbuch von Oskar Nedbals

Gemahlin Josefina das viertaktige Solo der Viola aus dem ersten Satz ein und schrieb lakonisch über die Noten: „Amerikanisches? Quartett“.

Ende Juli 1895, inmitten der Ferien, vertraute sich Dvořák seinem Freund Hanuš Wihan an: „Seit ich aus Amerika zurück bin, habe ich die Schreibfeder nicht zur Hand genommen und so ist auch das neue in New York begonnene Quartett bisher nicht fertig. Der erste Satz ist noch nicht vollendet und von den anderen Sätzen fehlt jede Spur! Hier in Vysoká ist es mir um die Zeit schade, ich ergötze mich lieber an der göttlichen Natur!“ Die Schaffenspause zog sich schließlich über mehrere Monate hin, und Dvořák setzte sich erst Anfang November wieder vor sein Notenpapier. Er knüpfte nicht an das angefangene Streichquartett As-Dur op. 105 an, sondern fertigte in einem Zug die Skizzen und die Reinschrift des neuen Quartetts G-Dur op. 106 an. Nach fünf Wochen, am 9. Dezember 1895, war er mit der Arbeit fertig. Auf der Titelseite der Autographenpartitur vermerkte er: *Die erste Komposition nach der zweiten Rückkehr aus Amerika*. (Gleich anschließend wandte er sich wieder dem Quartett As-Dur zu, das er noch im selben Jahr vor Silvester

abschloss.) Auch das Quartett G-Dur ließ sich Dvořák zunächst privat von einem Studentenquartett des Konservatoriums vorspielen. In den Einzelstimmen und der Partitur korrigierte er danach noch zahlreiche Details, bevor er alles an Simrock nach Berlin zum Druck schickte. Auf der Prager Sophieninsel erklang das Quartett am 9. Oktober 1896 zum ersten Mal in der Öffentlichkeit. Die Aufführung, bei der bereits aus den gedruckten Noten gespielt wurde, übernahm ein besonders berufenes Ensemble: das Tschechische Quartett in der Zusammensetzung Karel Hoffmann, Josef Suk, Oskar Nedbal und Hanuš Wihan. Auch die anderen Quartette, die das Werk später interpretierten, gehörten zur damaligen Elite. Die Vorstellung einer maximalen Authentizität bei der Aufführung von Dvořáks Kammermusik war jedoch unauflöslich mit dem Tschechischen Quartett verbunden. Dies wusste auch Dvořáks Verleger. Zwei Wochen nach der Uraufführung schrieben Suk und Nedbal aus Berlin an Dvořák: „Simrock borgte sich von uns die Stimmen des Quartetts G-Dur und ließ danach alle Druckfehler in allen Stimmen verbessern, die er auf Lager hatte.“ Zu den ersten „Lesern“ der gedruckten Ausgabe des Quartetts op. 106 gehörte auch Leoš Janáček. In einer

sehr originellen und treffenden Analyse betonte er besonders das Dramatische und den Reichtum des musikalischen Ausdrucks. Am Beispiel des zweiten Satzes *Adagio ma non troppo* zeigte er, wie „ein- und demselben musikalischen Gedanken jedes Mal ein anderer Ausdruck verliehen“ wurde.

Während Dvořák mit dem Quartett F-Dur ein im besten Sinne des Wortes populäres Werk geschaffen hatte, das beim ersten Anhören fasziniert und vom Publikum immer wieder gefordert wird, sind viele Qualitäten des Quartetts G-Dur nicht so einfach zu erkennen, sondern können dem Zuhörer zunächst durchaus verborgen bleiben. Ende November 1896, nach der Londoner Premiere von Dvořáks neuem Quartett, waren sich die Kritiker der wichtigsten Tageszeitungen beispielsweise darüber einig, dass es für eine bessere Kenntnis der inneren Werte dieses Werks unabdingbar sei, es mehrfach zu hören. Auch nach mehr als hundert Jahren wirkt diese Anregung immer noch aktuell und ist zudem wesentlich einfacher in die Tat umzusetzen.

Jan Kachlík
Übersetzung Anna Ohlidalová

...JE N'AURAIS JAMAIS ÉCRIT AINSI CES PIÈCES SI JE N'AVAIS VU L'AMÉRIQUE.

ANTONÍN DVOŘÁK

« ... Je n'aurais jamais écrit ainsi ces pièces si je n'avais vu l'Amérique. » Antonín Dvořák (1841-1904) s'exprimait de la sorte après avoir écrit, dans l'ordre, la troisième œuvre de son séjour outre-Atlantique. Après la *Symphonie « Du nouveau monde »* op. 95, a d'abord vu le jour le *Quatuor à cordes en fa majeur* op. 96, aussitôt suivi par le *Quintette à cordes en mi bémol majeur* op. 97. Tandis que la *Symphonie monumentale* est née à New York, dans l'atmosphère de grandes attentes associées à l'arrivée de Dvořák aux États-Unis, le compositeur a écrit les deux œuvres de chambre suivantes dans l'environnement calme de la campagne. Une fois accomplie son année académique au poste de directeur artistique et professeur de composition au National Conservatory of Music de New York, Dvořák avait accepté l'invitation à un repos de vacances dans le petit village de Spillville, dans l'État de l'Iowa, où vivait une majorité de colons tchèques venus de Bohême du Sud. Dès le troisième jour après son arrivée (le 5 juin 1893), il se mettait au travail « pendant une partie de pêche ». Sans se faire prier, son fils Otakar, alors âgé de huit ans, avait accompagné son père aux rives de la Turkey River. Il avait aussi emmené avec lui son ami de Spillville, Franta Kapler. Leur plan était clair. Pour

ne pas déranger le père, ils prendraient des poissons. Mais les gamins n'avaient pas encore eu le temps de déballer leur matériel de pêche qu'ils entendaient déjà Dvořák commander : « Allez, les garçons, remballez vos affaires et on rentre à la maison ! ». Sur les manchettes de sa chemise, il paraît qu'il avait déjà écrit tant de notes qu'il n'y avait plus de place pour en rajouter. Il continua les esquisses à la maison et dans un laps de temps incroyable de trois jours, il avait terminé. À la fin de l'esquisse, il notait : « Je suis content. Ça a été vite. » Et pareillement, il n'eut besoin que de deux semaines pour rédiger la partition entière. Avant la fin de juin, les premiers interprètes jouaient le *Quatuor* : le compositeur était au premier violon, les autres instruments étaient tenus par ses hôtes, des membres de la famille Kovařík. La première audition publique, par l'excellent *Quatuor Kneisel*, eut lieu le 1er janvier 1894 à Boston et la même année, le *Quatuor* était publié chez l'éditeur berlinois Fritz Simrock. Les critiques américains ne comptèrent pas leurs éloges : « Pourquoi ce Dvořák n'est-il pas venu plus tôt, quand il sait ici, en Amérique, écrire une musique comme celle-là ? » En revanche, en Allemagne ou en Bohême, la nouveauté sonna « fort triviale » aux oreilles de certains critiques, voire « non réussie », et pas seulement

dans « le *Lento*, où une mélodie émo-uvante se noie elle-même dans la grisaille de son accompagnement. » Dans les souvenirs de Karel Hoffmann, le premier violon du Quatuor tchèque, on lit au contraire : « À Naples, après le *Lento*, l'enthousiasme prit une telle ampleur que nous avons dû redonner aussitôt le mouvement ». Dvořák semble avoir réussi à écrire ce qui est son quatuor le plus court en épousant précisément son idée initiale : « Quand j'ai écrit ce Quatuor en 1893, dans la colonie tchèque de Spillville (à 1200 miles de New York), je voulais cette fois écrire quelque chose de très mélodieux et simple, et j'avais toujours papa Haydn devant les yeux, et c'est pour ça que le résultat final est si simple. »

Le *Quatuor à cordes en fa majeur* op. 96 est communément appelé « Américain ». Ce surnom ne vient ni de Dvořák ni de l'éditeur. Mais le mot « américain » apparaît à d'innombrables reprises dans les comptes rendus de l'œuvre, à partir de la première exécution à Boston. Et pareillement, les journaux européens eux aussi parlaient le plus souvent de Quatuor « américain ». Comme toujours, Dvořák resta au-dessus de tout ça et ne prit pas position sur le titre utilisé, sauf peut-être à une exception : en 1901, il écrivit dans l'album commémoratif de l'épouse d'Oskar

Nedbal, Josefina, le solo d'alto de quatre mesures du premier mouvement et au-dessus des notes, ajouta laconiquement : « Américain ? Un quatuor ».

À la fin de juillet 1895, au milieu des vacances, Dvořák confiait à son ami Hanuš Wihan : « Depuis que je suis revenu d'Amérique, je n'ai même pas bougé la plume, si bien que même le nouveau quatuor commencé à New York n'est pas encore terminé. Premier mouvement pas encore achevé et des autres, il n'y a pas même de traces ! Ici, à Vysoká, je tiens à mon temps et je préfère me délecter dans cette divine nature ! » Il prolongea finalement jusqu'à plusieurs mois cette pause dans la composition, et ne se remit devant son papier à musique qu'au début de novembre. Non pour enchaîner sur le *Quatuor à cordes en la bémol majeur* op. 105 qu'il avait commencé, mais pour écrire d'une traite, en esquisses et en copie au propre, un nouveau quatuor dans la tonalité de sol majeur, portant le numéro d'opus 106. Cinq semaines plus tard, le 9 décembre 1895, le travail était terminé. Il nota sur la page de titre de la partition autographe : *Première pièce après le second retour d'Amérique*. (Aussitôt après, il revint au *Quatuor en la bémol majeur*, qu'il termina la même année, avant la Saint-Sylvestre). Pour

le *Quatuor en sol majeur* également, Dvořák se ménagea d'abord une audition d'un bout à l'autre en privé, par un quatuor formé d'étudiants du conservatoire. Il corrigea ensuite quantité de détails les parties et la partition manuscrites, et envoya le tout à Simrock à Berlin pour le faire imprimer. Le Quatuor eut sa première audition publique le 9 octobre 1896 sur l'île de Žofín, à Prague. L'exécution, où l'on joua déjà à partir de l'édition imprimée, était assurée par un ensemble des plus qualifiés : le Quatuor tchèque, composé de Karel Hoffmann, Josef Suk, Oskar Nedbal et Hanuš Wihan. Les autres ensembles de quatuor à cordes qui interpréteraient l'œuvre plus tard, feraient aussi partie de l'élite de l'époque. Mais c'est au Quatuor tchèque qu'était communément associée l'idée de l'authenticité maximale de l'exécution des œuvres de chambre de Dvořák. L'éditeur du compositeur en était bien conscient. Deux semaines après la création, Suk et Nedbal écrivaient à Dvořák, de Berlin : « Simrock nous a emprunté les parties du *Quatuor en sol majeur* et a fait corriger en fonction toutes les erreurs d'impression dans toutes les parties qu'il avait en stock. » Parmi les premiers lecteurs de l'édition imprimée du *Quatuor en sol majeur* op. 106, on trouve Leoš

Janáček. Dans une analyse personnelle et pertinente, il relève en particulier le caractère dramatique et la richesse de l'expression musicale. En prenant l'exemple du deuxième mouvement, *Adagio ma non troppo*, il montre comment « à une même idée musicale est chaque fois donnée une autre expression. »

Tandis que, dans le *Quatuor en fa majeur*, Dvořák réussit à créer, dans le meilleur sens du mot, une œuvre populaire, un hit qui vous captive du premier coup et que les auditeurs veulent réentendre, encore et encore, dans le *Quatuor en sol majeur*, de nombreuses qualités ne sont pas si aisément audibles et peuvent rester cachées à la première écoute. À la fin de novembre 1896, après la création londonienne du nouveau Quatuor de Dvořák, les critiques des principaux quotidiens reconnaissaient par exemple, à l'unisson, que pour mieux discerner la valeur de cette œuvre, une écoute répétée était nécessaire. Plus de cent ans se sont écoulés, et cette suggestion semble toujours être d'actualité, elle est en outre bien plus facilement réalisable.

Jan Kachlík

Traduction Marianne Fripiat

...TYTO SKLADBY NIKDY BYCH TAK NENAPSAL, KDYBYCH BYL AMERIKU NEUVIDĚL.

ANTONÍN DVOŘÁK

„...tyto skladby nikdy bych tak nenapsal, kdybych byl Ameriku neuviděl.“ Antonín Dvořák (1841–1904) se takto vyjádřil poté, co během svého zaoceánského pobytu napsal v pořadí již třetí dílo. Po Symfonii „Z Nového světa“ op. 95 se zrodil nejprve Smyčcový kvartet F dur op. 96 a vzápětí Smyčcový kvintet Es dur op. 97. Zatímco velkolepá symfonie vznikala v New Yorku, v atmosféře velkého očekávání, které bylo s Dvořákovým příjezdem do USA spojováno, obě následující komorní díla napsal skladatel v klidném venkovském prostředí. Po ročním působení na pozici uměleckého ředitele a profesora skladby newyorské National Conservatory of Music přijal Dvořák pozvání k prázdninovému odpočinku v malé osadě Spillville ve státě Iowa, v níž žili převážně čeští osadníci z jižních Čech. Hned třetího dne po příjezdu (5. června 1893) se skladatel „při rybaření“ pustil do práce. Skladatelův tehdy osmiletý syn Otakar ochotně tatku doprovodil ke břehům Krocáně řeky. Vzal s sebou i svého spillvillského kamaráda Frantu Kaplera. Plán byl jasný. Aby tatínka nevyrušovali, budou chytat ryby. Kluci si však ještě ani nestihli rozbalit své rybářské náčiní a už slyšeli, jak Dvořák zavelel: „Tak, hoši, sbalte si to svoje chytání a půjdeme zase domů!“ Na manželkách u košile měl prý

napsáno už tolik not, že se jich tam víc nevešlo. Ve skicování pokračoval doma a za neuvěřitelné tři dny byl hotov. Na konec skici poznamenal *Jsem spokojen. Šlo to rychle*. A podobně i na vypracování celé partitury potřeboval jen dva týdny. Ještě v červnu si kvartet zahráli první interpreti – prvních houslí se ujal sám skladatel, k ostatním nástrojům zasedli skladatelovi hostitelé, členové rodiny Kovaříkových. Poprvé veřejně zahrálo skladbu znamenité Kneiselovo kvarteto 1. ledna 1894 v Bostonu a tentýž rok vyšel kvartet tiskem u berlínského nakladatele Fritze Simrocka. Američtí kritici nešetřili chválou: „Proč sem ten Dvořák nepřišel už dříve, když zde v Americe umí napsat takovou muziku.“ Zato v Německu nebo v Čechách zněla novinka uším některých kritiků „nemálo trivialně“ až „nepovedeně“, a to nejenom v „Lentu, kde sama sebou tklivá melodie utopena je v šedi svého průvodu“. Ve vzpomínkách Karla Hoffmanna, primaria Českého kvarteta, však naopak čteme: „v Neapoli po Lentu nadšení vzrostlo tou měrou, že jsme musili větu ihned opakovati“. Dvořákovi se jeho vůbec nejkratší kvartet podařilo napsat zřejmě přesně podle původní představy: „Když jsem to kvarteto v roce 1893 v české osadě Spillville (1200 mil od New Yorku vzdálené) psal, chtěl jsem jednou

napsat něco hodně melodiózního a jednoduchého a pořad jsem měl tatíčka Haydna před očima, a proto to tak jednoduše dopadlo.“

Smyčcový kvartet F dur op. 96 bývá nazýván Americký. Toto označení nepochází od Dvořáka ani od nakladatele. Zato v recenzích se počínaje prvním provedením v Bostonu slovo americký vyskytuje nesčetněkrát. Podobně i evropské noviny většinou psaly o tom americkém kvartetu. Dvořák zůstával jako vždy nad věcí, k zaužívanému názvu se nevyjadřoval, snad až na jedinou výjimku – roku 1901 napsal do pamětního alba choti Oskara Nedbala Josefíny čtyřtaktové violové sólo z úvodní věty a nad noty lakonicky připsal „Americký? kvartet“.

Na konci července 1895, uprostřed prázdnin, se Dvořák svěřil svému příteli Hanušovi Wihanovi: „Co jsem přišel z Ameriky, ani jsem perem nehnul, a tak i ten nový kvartet v New Yorku začatý není dosud hotov. První věta dosud nedohotovena a o těch druhých není ani památky! Je mně zde na Vysoké líto času a raději se kochám v té boží přírodě!“ Kompoziční přestávku nakonec protáhl na několik měsíců a k notovému papíru znova usedl až začátkem listopadu. Nenavázal na započatý Smyčcový kvartet As dur op. 105, nýbrž v jednom tahu

napsal ve skicách i čistopisu nový kvartet v tónině G dur s opusovým číslem 106. Po pěti týdnech, 9. prosince 1895, byl s prací hotov. Na titulní stranu autografní partitury poznamenal *První skladba po druhém návratu z Ameriky*. (Hned poté se vrátil i ke kvartetu As dur, který dokončil ještě v témže roce před Silvestrem.) Také G dur kvartet si nechal Dvořák přehrát nejprve v soukromí, kvartetním sdružením studentů konzervatoře. V rukopisných hlasech i v partituře pak ještě řadu detailů korigoval a zaslal vše Simrockovi do Berlína k tisku. Na pražském Žofínském ostrově zazněl 9. října 1896 kvartet poprvé veřejně. Provedení, na němž se hrálo již z tištěných not, se ujal soubor z nejpovolanejších – České kvarteto ve složení Karel Hoffmann, Josef Suk, Oskar Nedbal a Hanuš Wihan. I další kvartetní soubory, které dílo později interpretovaly, patřily k tehdejší elitě. Představa maximální autenticity provádění Dvořákových komorních děl byla však spojována právě s tímto souborem. Toho si byl dobře vědom i Dvořákův nakladatel. Dva týdny po premiéře psali Suk s Nedbalem Dvořákovi z Berlína: „Simrock vydlužil si od nás hlasy G dur kvarteta a nechal podle toho opravit všechny tiskové chyby ve všech hlasech, které měl na skladě.“ Mezi první čtenáře tištěného vydání kvartetu G dur op. 106 se zařadil

i Leoš Janáček. V osobité a trefné analýze vyzdvihl zejména dramatičnost a bohatství hudebního výrazu. Na příkladu 2. věty *Adagio ma non troppo* ukázal, jak „téže hudební myšlenky pokaždé dán jiný výraz“.

Zatímco v kvartetu F dur se Dvořákovi podařilo vytvořit v nejlepším smyslu slova populární dílo, hit, který zaujme napoprve a posluchači jej chtějí slyšet znovu a znovu, v G dur kvartetu mnohé kvality nejsou tak snadno slyšitelné a na první poslech mohou zůstat skryty. Koncem listopadu 1896, po londýnské premiéře Dvořákova nového kvartetu, se kritiky hlavních deníků shodovaly například v tom, že pro lepší rozpoznání hodnoty tohoto díla je nezbytný opakovaný poslech. I po uplynutí více než sta let se zdá být tento podnět stále aktuální a navíc mnohem snáze proveditelný.

Jan Kachlík

PAVEL HAAS QUARTET

Following victories in the Prague Spring International Competition and the prestigious "Premio Paolo Borciani" international competition in Italy in the spring of 2005, the Pavel Haas Quartet became known to the music-loving public, critics and promoters worldwide as one of the most exciting young string quartets of the present day. Since its origination, the ensemble has collaborated with the violist of the legendary Smetana Quartet, Prof. Milan Škampa. In addition, it has also gathered experience from Walter Levin (LaSalle Quartet) and numerous other distinguished artists (Quartetto Italiano, Quatuor Mosaiques, Borodin Quartet, Amadeus Quartet and Alban Berg Quartet).

The Pavel Haas Quartet has appeared on Europe's foremost stages, including at London's Wigmore Hall, the Louvre in Paris, on the stages of the Alte Oper in Frankfurt and Philharmonie

Essen, at the Konzerthaus in Vienna, Mozarteum in Salzburg, Concertgebouw in Amsterdam, Palais des Beaux-Arts in Brussels, Cité de la Musique in Paris, Festspielhaus in Baden-Baden, Konserthuset in Stockholm, Symphony Hall in Birmingham and Carnegie Hall in New York. In 2006 the European Concert Hall Organisation (ECHO) nominated the Pavel Haas Quartet as one of its "Rising Stars". Between 2007 and 2009 the quartet held the title "BBC New Generation Artists". The quartet was given a Special Ensemble Scholarship from the Borletti-Buitoni Trust in 2010.

Within the exclusive recording contract with Supraphon, the quartet already has three critically acclaimed CDs to its name. The debut album (*Pavel Haas – Quartet No. 2, Janáček – Quartet No. 2, "Intimate Letters"*) gained, among other things, the Classic FM Gramophone Award 2007 in the

chamber music category, Chamber Choice in *BBC Music Magazine*, The Strad Selection and the Supersonic Award in *Pizzicato*. Moreover, the ensemble was voted "Discovery of the Year" at the BBC Music Magazine Awards 2007. The next recording (*Janáček – Quartet No. 1, Pavel Haas – Quartets Nos. 1 and 3*) won the MIDEM Classical Award 2009 in Cannes and – as in the case of the third CD (*Prokofiev – Quartets Nos. 1 and 2, Sonata for Two Violins*) – received a nomination for the Classic FM Gramophone Award. The latter recording was also named Disc of the Month (*Gramophone*), Disc of the Week (BBC Radio 3) and Diapason d'Or.

In February 2010 the Pavel Haas Quartet became the first-ever Supraphon artists to feature on the cover of Gramophone magazine, under the title "*The World's Most Exciting String Quartet?*"

The quartet is named after the Czech composer Pavel Haas (1899–1944), one of Janáček's most gifted pupils, who in 1941 was deported to Terezín and three years later died in Auschwitz. The three string quartets, which represent one of the apexes of his oeuvre, provide an insight into the greatness of this composer's creative potential.

PAVEL HAAS QUARTET

Nach den Siegen im Internationalen Wettbewerb des Prager Frühlings sowie im renommierten internationalen Wettbewerb „Premio Paolo Borciani“ in Italien im Frühjahr 2005 erregte das Pavel Haas Quartett als eines der bemerkenswertesten jungen Streichquartette der Gegenwart rasch die Aufmerksamkeit von Publikum, Kritikern und Veranstaltern auf der ganzen Welt. Das Ensemble arbeitet seit seiner Entstehung mit Prof. Milan Škampa, dem Violisten des legendären Smetana Quartetts, zusammen; außerdem sammelte es Erfahrungen bei Walter Levin (LaSalle Quartet) und zahlreichen anderen bedeutenden Persönlichkeiten aus dem Quartetto Italiano, dem Quatuor Mosaïques, dem Borodin Quartett, dem Amadeus Quartett oder dem Alban Berg Quartett.

Das Pavel Haas Quartett stellte sich bei unzähligen Auftritten in ganz Europa vor. Erwähnenswert sind besonders

die Konzerte in der Londoner Wigmore Hall, im Pariser Louvre, in der Alten Oper in Frankfurt und der Philharmonie Essen, im Wiener Konzerthaus, dem Salzburger Mozarteum, dem Concertgebouw in Amsterdam, dem Palais des Beaux-Arts in Brüssel, der Pariser Cité de la Musique, im Baden-Badener Festspielhaus, dem Stockholmer Konserthuset, in der Symphony Hall in Birmingham oder der Carnegie Hall in New York. Die European Concert Hall Organisation (ECHO) nominierte das Pavel Haas Quartett 2006 als einen der „aufgehenden Sterne“ am Klassikhimmel. In den Jahren 2007-09 gehörte das Quartett zu den „BBC New Generation Artists“. 2010 erhielt das Quartett ein Special Ensemble Scholarship des Borletti-Buitoni Trust.

Im Rahmen eines Exklusivvertrags mit der Firma Supraphon nahm das Quartett bereits drei CDs auf, die bei der Kritik auf begeisterte Zustimmung

stießen. Das Debütalbum (*Pavel Haas – Quartett Nr. 2, Janáček – Quartett Nr. 2, „Intime Briefe“*) erhielt u.a. den Classic FM Gramophone Award 2007 in der Kategorie Kammermusik, die Chamber Choise des *BBC Music Magazine*, die Strad Selection in der Zeitschrift *Strad* sowie den Supersonic Award in der Zeitschrift *Pizzicato*; außerdem wurde das Quartett als „Entdeckung des Jahres“ im Rahmen der BBC Music Magazine Awards 2007 ausgezeichnet. Die nächste Einspielung (*Janáček – Quartett Nr. 1, Pavel Haas – Quartette Nr. 1 und 3*) erhielt in Cannes den MIDEM Classical Award 2009 und – ebenso wie die dritte CD (*Prokofjew – Quartette Nr. 1 und 2, Sonate für zwei Violinen*) – eine Nominierung für den Classic FM Gramophone Award. Die zuletzt genannte Aufnahme gewann zudem die Auszeichnungen Disc of the Month (*Gramophone*), Disc of the Week, BBC Radio 3 und Diapason d'Or. Als erste

Supraphon-Künstler schmückten die Mitglieder des Pavel Haas Quartetts mit der Schlagzeile „*The World's Most Exciting String Quartet?*“ im Februar 2010 das Titelblatt der Zeitschrift *Gramophone*.

Das Quartett trägt den Namen des tschechischen Komponisten Pavel Haas (1899–1944), der einer der talentiertesten Janáček-Schüler war. 1941 wurde er nach Theresienstadt verschleppt und drei Jahre später in Auschwitz ermordet. Die drei Streichquartette, die einen Höhepunkt seines Werks darstellen, geben uns eine Vorstellung von dem enormen künstlerischen Potential dieses Komponisten.

PAVEL HAAS QUARTET

Après avoir remporté le Concours international du Printemps de Prague et le prestigieux concours international « Premio Paolo Borciani » en Italie, au printemps 2005, le Quatuor Pavel Haas s'est fait connaître auprès du public, des critiques et organisateurs de concerts à travers le monde comme l'un des jeunes quatuors à cordes les plus remarquables du moment. Depuis sa création, l'ensemble collabore avec le professeur Milan Škampa, altiste du légendaire Quatuor Smetana. Il a également puisé de l'expérience auprès de Walter Levin (Quatuor LaSalle) et de plusieurs autres grandes personnalités du Quartetto Italiano, du Quatuor Mosaïques, du Quatuor Borodine, du Quatuor Amadeus ou du Quatuor Alban Berg.

Le Quatuor Pavel Haas s'est présenté en de nombreuses salles d'Europe. On retiendra en particulier ses concerts au Wigmore Hall de Londres, à l'Auditorium

du Louvre à Paris, sur la scène de l'Alte Oper de Francfort et à la Philharmonie de Essen, au Konzerthaus de Vienne, au Mozarteum de Salzbourg, au Concertgebouw d'Amsterdam, au Palais des Beaux-Arts de Bruxelles, à la Cité de la Musique à Paris, au Festspielhaus de Baden-Baden, au Konserthuset de Stockholm, au Symphony Hall de Birmingham et au Carnegie Hall de New York. En 2006, le Quatuor Pavel Haas était nommé parmi les « Étoiles montantes » de l'Organisation des Salles de Concert Européennes (ECHO). En 2007-2009, le Quatuor a porté le titre « BBC New Generation Artists ». Le Quatuor a reçu une Bourse spéciale Ensemble de la Fondation Borletti-Buitoni en 2010.

Dans le cadre de son contrat d'exclusivité avec la maison Supraphon, le Quatuor a déjà enregistré trois CD qui ont rencontré de vifs échos auprès de

la critique. L'album de lancement (*Pavel Haas : Quatuor n° 2, Janáček : Quatuor n° 2 « Lettres intimes »*) s'est vu décerner une série de distinctions, notamment le « Classic FM Gramophone Award 2007 » dans la catégorie Musique de chambre, le « Chamber Choice » du *BBC Music Magazine*, « The Strad Selection » du magazine *Strad* et le « Supersonic Award » du magazine *Pizzicato*. L'ensemble était en outre qualifié de « Découverte de l'année » dans le cadre des BBC Music Magazine Awards 2007. L'enregistrement qui a suivi (*Janáček : Quatuor n° 1, Pavel Haas : Quatuors nos 1 & 3*) a remporté le MIDEM Classical Award 2009 à Cannes et – comme encore leur troisième CD (*Prokofiev : Quatuors nos 1 et 2, Sonate pour deux violons*) – une nomination au Classic FM Gramophone Award. Ce dernier disque a encore décroché plusieurs récompenses : Disque du mois magazine

Gramophone, Disque de la Semaine (BBC Radio 3) et un Diapason d'Or. En février 2010, le Quatuor Pavel Haas devenait le premier des artistes de Supraphon à figurer en couverture du magazine *Gramophone* avec le titre « *The World's Most Exciting String Quartet?* »

Le Quatuor porte le nom du compositeur tchèque Pavel Haas (1899–1944), l'un des élèves de Janáček les plus talentueux, qui fut déporté à Terezín en 1941 pour mourir trois ans plus tard à Auschwitz. Les trois quatuors à cordes, qui représentent l'un des sommets de son legs compositionnel, nous donnent une idée de la grandeur du potentiel créateur de ce compositeur.

PAVEL HAAS QUARTET

Po vítězství v Mezinárodní soutěži Pražského jara a v prestižní mezinárodní soutěži „Premio Paolo Borciani“ v Itálii na jaře 2005 vstoupil Pavel Haas Quartet do povědomí publika, kritiků a promotérů na celém světě jako jedno z nejpozoruhodnějších mladých smyčcových kvartetů současnosti. Soubor od svého vzniku spolupracuje s violistou legendárního Smetanova kvarteta Prof. Milanem Škampou; krom toho čerpal zkušenosti od Waltera Levina (LaSalle Quartet) a řady dalších významných osobností z Quartetto Italiano, Quatuor Mosaiques, Borodin Quartet, Amadeus Quartet či Alban Berg Quartet.

Pavel Haas Quartet se představil na četných vystoupeních po celé Evropě. Za zmínku stojí především koncerty v londýnském Wigmore Hall, v pařížském Louvru, scéně Alte Oper ve Frankfurtu a Philharmonie Essen, Konzerthaus ve Vídni, Mozarteum v Salcburku,

Concertgebouw v Amsterdamu, Palais des Beaux-Arts v Bruselu, Cité de la Musique v Paříži, Festspielhaus v Baden-Badenu, Konserthuset ve Stockholmu, Symphony Hall v Birminghamu a Carnegie Hall v New Yorku. Organizace evropských koncertních sálů (ECHO) nominovala v roce 2006 Pavel Haas Quartet jednou z „Vycházejících hvězd“. V letech 2007-09 bylo kvarteto nositelem titulu „BBC New Generation Artists“. V roce 2010 byly výjimečné kvality kvarteta oceněny stipendiem Borletti-Buitoni Trust.

V rámci exkluzivní smlouvy s vydavatelstvím Supraphon natočilo kvarteto již tři CD, které se setkaly s výrazným ohlasem kritiky. Debutové album (*Pavel Haas – Kvartet č. 2, Janáček – Kvartet č. 2 „Listy důvěrné“*) získalo mj. Classic FM Gramophone Award 2007 v kategorii komorní hudby, Chamber Choice v *BBC Music Magazine*, The Strad

Selection v časopise *Strad* a Supersonic Award v časopise *Pizzicato*, těleso navíc bylo oceněno jako „Objev roku“ v rámci BBC Music Magazine Awards 2007. Další nahrávka (*Janáček – Kvartet č. 1, Pavel Haas – Kvartety č. 1 a 3*) získala v Cannes MIDEM Classical Award 2009 a – stejně jako v případě třetího CD (*Prokofjev – Kvartety č. 1 a 2, Sonáta pro dvoje housle*) – nominaci na Classic FM Gramophone Award. Poslední jmenovaná nahrávka navíc vybojovala ocenění Disc of the Month (*Gramophone*), Disc of the Week, BBC Radio 3 a Diapason d'Or.

Jako první z umělců Supraphonu se Pavel Haas Quartet v únoru 2010 stal tváří časopisu *Gramophone* s titulkem „*The World's Most Exciting String Quartet?*“

Kvarteto nese jméno českého skladatele Pavla Haase (1899–1944), jednoho z nejtalentovanějších Janáčkových žáků, který byl v roce 1941 od-

vlečen do Terezína a o tři roky později zahynul v Osvětimi. Tři smyčcové kvartety, které představují jeden z vrcholů jeho tvůrčí práce, nám poskytují představu o velikosti tvůrčího potenciálu tohoto skladatele.

SU 3877-2

LEOŠ JANÁČEK

String Quartet No. 2 "Intimate Letters"

PAVEL HAAS

String Quartet No. 2 "From the Monkey Mountains"

Classic FM Gramophone Award, 2007

BBC Music Magazine Award, 2007

BBC Radio 3 Disc of the Week

Classics Today Disc of the Month, 2006

The Strad Selection, UK, 2006

Supersonic Award of Pizzicato, 2006

SU 3922-2

LEOŠ JANÁČEK

String Quartet No. 1

PAVEL HAAS

String Quartets Nos 1 & 3

BBC Music Magazine Chamber

Choice – BBC Music Magazine, 2008

BBC Radio 3, Disc of the Week, 2007

Editor's Choice, Gramophone, 2008

Cannes Classical Award, 2009

Classic FM Gramophone Award nomination, 2008

SU 3957-2

SERGEY PROKOFIEV

String Quartets Nos 1 & 2

Sonata for Two Violins

Disc of the Month, Gramophone, 2010

Disc of the Week, BBC Radio 3, 2010

Diapason d'Or, 2010

Classic FM Gramophone Award nomination, 2010

The Borletti-Buitoni Trust (BBT) helps outstanding young musicians to develop and sustain international careers with awards that fund tailor-made projects. As well as financial assistance the Trust provides invaluable support and encouragement to an ever-growing family of young musicians.

Posláním Borletti-Buitoni Trust (BBT) je pomoc nejtalentovanějším mladým hudebníkům v rozvíjení jejich mezinárodní kariéry prostřednictvím cen, z nichž jsou financovány jednotlivé osobité projekty umělců. Kromě finanční pomoci poskytuje Trust potřebnou podporu a povzbuzení stále se rozšiřujícímu společenství mladých umělců.

www.bbtrust.com

Design by Martin Strnad (grafické studio Heyduk, Musil & Strnad)

© Supraphon a. s., 2010,

Photos by Marco Borggreve

Commentary and translations © Supraphon a. s., 2010

Booklet editor Daniela Bálková

